

NA DE MINNE BLIJFT DE HONGER

Orewoet van Emy Koopman

Het voordeel van een afwezige is dat je hem in je verhalen en anekdotes kunt opvoeren zoals jij dat wilt. Dat is precies wat de drie vertellers van *Orewoet* doen. In dagboekfragmenten, brieven, herinneringen en verbeelding schetsen ze een portret van Lucas Brandmeester – geliefde, vriend, vader en spilfiguur in de debuutroman van Emy Koopman. “De vaders van andere kinderen hadden lunchtrommeltjes. De vaders van andere kinderen werden kaal en kregen een bierbuik. Mijn vader kon een sixpack hebben, ontombaar haar en een meesterlijke snor.”

Orewoet opent met de begrafenis van een onbekende dode, die Alex van zijn moeder Agatha per se moet bijwonen. Een of andere kunstenaar is het, iemand voor wie je een zwarte spijkerbroek aandoet, maar niet je nette pak. Pas als hij de foto van de overledene ziet, wordt voor Alex duidelijk wat er op het spel staat. “Zestien jaar moest in één keer herschikt worden.” Het is een queeste, een zoektocht naar de invulling van een vader.

Koopman had het hierbij kunnen laten, had de zoon op een dwaaltocht door de stad kunnen sturen om in Lucas’ verleden te duiken. In plaats daarvan sleept ze ons in het tweede hoofdstuk mee naar het begin van de jaren zeventig, naar de bevrijding uit het christelijke milieu, de hippies in het Vondelpark, de optochten voor vrouwenvrijheid in de straten van Amsterdam. We duiken in de apologie van Diederik, de beste vriend van Lucas en heimelijke minnaar van Agatha, die zich toen May liet noemen. In een doordachte, gezwollen stijl vertelt hij over zijn jeugd met Lucas, zijn ontmoeting met May, het web dat hij draad voor draad spint om haar in zijn richting te duwen, de leugens die hij ertussen weeft. Het is Diederik – door May meteen Dirk genoemd – die haar de term *orewoet* uitlegt, een begrip dat de mystica Hadewijch gebruikte om haar verlangen naar Jezus te verwoorden. *Orewoet* is “Furor amoris! Extase, drift, vurigheid! Liefde die grenst aan waanzin”. Als Diederiks pogingen om haar te verleiden stranden, duwt hij haar zelf in de armen

De kracht van de roman zit in de manipulatie, in de onmogelijkheid om iemand objectief weer te geven

van de charismatische, ontombare Lucas: “Jij zou leren wat liefde niet was, opdat jij je open kon stellen voor wat liefde wel is.” Bij Lucas vindt May hunkering, en na zijn opname in een instelling ook de honger die blijft.

Alex en Diederik vullen elkaars verhaal en waarheid aan, tot ook Agatha halverwege de roman een gebroken stem krijgt. We lezen de dagboeken van een verliefde studente en gaan mee in de monologue intérieur van een moeder. Met haar als verteller boort Koopman wederom een nieuw thema aan. Ze laat Agatha voorzichtig vraagstukken opwerpen over waanzin en verantwoordelijkheid, zowel in de jaren zeventig als in de huidige samenleving. “Een gevaar voor jezelf of anderen, wanneer ben je dat?”, vraagt ze zich af.

Elk personage krijgt zijn eigen typografie; een ingreep die niet noodzakelijk is, want Koopman geeft haar drie vertellers een volstrekt eigen geluid. Dat ze die verschillende stijlen tot in de puntjes beheerst, blijkt al uit de openingsregel: “Dus we zitten tegenover elkaar, ik en Agatha.” De weerbarstigheid van Alex spat van zijn eerste zin af, terwijl de brieven van Diederik juist beheersing ademen. De puber spreekt zijn moeder aan met haar voornaam, verstopt zijn minachting in zijn woordvolgorde, eist verklaringen met zijn “dus”. Zoals ook een andere Alex, die van *A Clockwork Orange*, het zegt aan het begin van zijn relaas: “*What’s it going to be then, eh?*”

De herkenbaarheid van de stemmen verhult de zwakke plek van *Orewoet*: Koopmans personages blijven soms in het clichématiek steken. In zijn wil om

Emy Koopman, © Sacha de Boer

anders te zijn komt Alex dichterbij de literaire puber dan ooit. Hij gamet, vernielt hier en daar, sjeest op zijn brommer langs trieste flats, beukt om zich heen in een moshpit. Diederik belichaamt het burgerlijke, Agatha is de vrouw met verloren illusies, Lucas de gekwelde ziel.

Het is in de manier waarop die karakters botsen, zowel in de jaren zeventig als anno 2002, dat Koopmans debuteert met een grote ambitie waarmaakt. Ze wil het verhaal over een ontbrekende vaderfiguur en onbeantwoorde liefde overstijgen, en doet dat ook. *Orewoet* is een roman over perceptie. Dagboeken zijn intrinsiek onbetrouwbaar, zegt Diederik aan Alex. Herinneringen worden geïdealiseerd en vervormd, krijgen een andere kleur. Hetzelfde geldt voor de quasi-oprechte brieven die hij aan May adresseert. Alle personages kneden voortdurend een beeld van zichzelf en van de ander. Ze willen elkaar doorgronden, elkaars maskers afrukken, elkaar tegen het licht houden. Dat levert portretten op die niet alleen gefragmenteerd zijn, maar ook tegenstrijdig en verwrongen. Koopman laat zien hoe Diederik en May zich wringen in een mal die hun niet past, zonder het er vingerdik bovenop te leggen. Diederik is de volger die uit Lucas' schaduw en in zijn voetsporen wil treden. Hij steelt achtereenvolgens zijn

handschrift, zijn T-shirt, zijn leven. May neemt een intellectuele, feministische pose aan, maar verliest haar principes door orewoet. "Was dat het hele probleem met ons, May, dat jij me niet toestond de man te zijn die ik voor je kon zijn, terwijl jijzelf de vrouw die je was niet aan mij wilde laten zien?", schrijft Diederik. Tegenstellingen worden gelukkig zelden benoemd en blijven in de marge gesuggereerd.

Het contrast tussen heden en verleden, tussen controle en waan, tussen pose en authenticiteit, maakt de drie vertellers net zo flou en ongrijpbaar als Lucas Brandmeester zelf, de enige die nergens een stem krijgt. Zelfs in de herinneringen van Diederik staat zijn zwijgen centraal: "Plotsklaps werd zijn zwijgen getormenteerd in plaats van diepzinnig, zijn enthousiasme buitensporig in plaats van levenslustig." De kracht van de roman zit in die manipulatie, in de onmogelijkheid om iemand objectief weer te geven. De mythe wordt nergens volledig doorgeprikt. Lucas mag de astronaut blijven, de man met het sixpack.

LISE DELABIE

EMY KOOPMAN, *Orewoet*, Prometheus, Amsterdam, 2016, 256 p.